

**ALUEELLINEN
KEHITTÄMISTEHTÄVÄ**
KUOPIO

VERKOSTO

YHTEISTYÖ

DIALOGI

OSALLISUUS

TIIMITYÖ

YHDEN-
VERTAISUUS

TOIMINTAKERTOMUS 2022

ALUEELLINEN KEHITTÄMISTEHTÄVÄ ETELÄ- JA POHJOIS-SAVO

ETELÄ- JA POHJOIS-SAVON KEHITTÄMISALUE

1.1.2018 Kuopion kaupunginkirjasto ryhtyi hoitamaan opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksen (660/2017) mukaisesti alueellista kehittämistehtävää toimialueenaan Etelä-Savon ja Pohjois-Savon yleiset kirjastot. Vuoden 2022 aikana alueellisen kehittämistehtävän hoitamisella on luotu edellytyksiä Savon yleisten kirjastojen toiminnan vahvistumiselle voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti.

Vuonna 2022 Etelä- ja Pohjois-Savon alueella oli yhteensä 26 pääkirjastoa, 31 lähikirjastoa + 3 lainausasemaa, 10 kirjastoautoa ja 1 potilaskirjasto. Lisäksi Mikkelissä palvelee liikkuvien kirjastopalveluiden yksikkö ja kirja-auto Mirja. Valtaosa alueen kirjastoista on pieniä: 26 pääkirjastosta 19 on alle 10 000 asukkaan kunnassa.

Edellisen vuoden tilastojen mukaan henkilötyövuosia on Etelä-Savon kirjastoissa 89,67 ja Pohjois-Savon kirjastoissa 170,15 (Suomen yleisten kirjastojen tilastot 2021). Välimatkaa pohjoisimman Sukevan ja eteläisimmän Suomenniemen kirjastojen välillä on suorinta tietä 326 kilometriä, joten alue on maantieteellisesti laaja. Tilastokeskuksen mukaan Etelä-Savossa oli vuoden 2021 lopussa asukkaita 131 688 ja Pohjois-Savossa 248 363 (väestö 31.12.2021). Koko Savon alueella on yhteensä 31 kuntaa: Etelä-Savossa 12 ja Pohjois-Savossa 19. Alueen kirjastoista laadittu verkostokartta liitteenä (liite 1).

Alueella on sekä kirjastokimppoja että kimppoihin kuulumattomia kirjastoja. Vuoden 2022 tilanteen mukaan Etelä-Savon kirjastoista Lumme-kimppaan kuuluvat muut paitsi Sulkavan ja Kangasniemen kirjastot. Lisäksi Pohjois-Savon kirjastoista Lumme-kimppaan kuuluu Varkauden kirjasto. Pohjois-Savon Rutakko-kimppaan kuuluvat Iisalmi, Keitele, Kiuruvesi, Lapinlahti, Pielavesi, Rautalampi, Rautavaara, Sonkajärvi, Sukeva, Tervo, Varpaisjärvi, Vesanto ja Vieremä. Kimppojen sisällä on lisäksi tiivistä kirjastoyhteistyötä: Keitele, Pielavesi, Tervo ja Vesanto muodostavat yhdessä Nilakan kirjaston. Toenperän kirjasto palveli Joroisissa, Juvalla ja Rantasalmella vuodesta 2008 alkaen. Juvan kunta erosi Toenperästä vuoden 2021 alusta ja kirjastokimppa päättyi vuoden 2022 lopussa.

Kaavin ja Tuusniemen kirjastot ovat osa Kuopion kaupunginkirjastoa. Hirvensalmen, Pertunmaan ja Puumalan kirjastot ovat osa Mikkelin seutukirjastoa.

KEHITTÄMISTYÖN RAKENTEET

Savon AKE-tiimi suunnittelee ja toteuttaa käytännön kehittämistyötä. Vuonna 2022 tiimiin kuuluivat koordinaattori ja kolme informaattikkoa. Tiimin jäsenet tekevät AKE-työtä osan työajastaan (60–80 %). Tiimin osaamista ylläpidettiin mm. kansallisella yhteistyöllä ja tarpeenmukaisiin koulutuksiin osallistumalla.

Kirjastotoimenjohtaja on tukenut tiimin toimintaa, ollut aktiivisesti mukana kansallisessa yhteistyössä ja vastannut kehittämistehtävän toteutuksesta (10 % työajastaan). Lisäksi alueellisen kehittämistyön toteutukseen ja suunnitteluun on osallistunut pienellä työpanoksella antokaukolainausta hoitava kirjastovirkailija, asiakas- ja kokoelmapäällikkö,

järjestelmä- ja verkkopäällikkö, lasten ja nuorten kirjastopalveluiden päällikkö, tietoverkkoasiantuntija ja hallintopalveluvastaava. Yhteensä alueellisen kehittämistehtävän hoitamiseen käytettiin 3,2 henkilötyövuotta.

Alueellisen kehittämistyön rahoitusta ja resursseja suunniteltiin yhdessä Kuopion kaupunginkirjaston hallintopalveluvastaavan ja kirjastotoimenjohtajan kanssa. Käyttötarkoituksen muutos kustannusarvioon tehtiin marraskuussa 2022, sillä epidemiatilanteen vuoksi toiminta toteutui osin suunnitellusta poikkeavalla tavalla.

Savon alueellisen kehittämistyön suunnitteluryhmä pohtii kansalliseen ja alueelliseen tietoon nojaten Savon kirjastoille parhaiten soveltuvia osaamisen kehittämisen teemoja ja kirjastojen verkostoitumista ja yhteistyötä tukevia toimia. Työryhmässä on pysyvä edustus Kuopiosta, Mikkelistä ja Itä-Suomen AVIsta. Lisäksi kaudella 2022–2023 Etelä-Savosta on mukana 2 kirjastojen edustajaa ja Pohjois-Savosta 2 edustajaa. Vaihtuvat kirjastojen edustajat valitaan aina kaksivuotiskaudeksi kerrallaan. Vuonna 2022 työryhmä kokoontui 4 kertaa etäyhteyksin. Savon AKE-työn lisäksi kokouksissa käytiin läpi ajankohtaisia kansallisia asioita ja ajankohtaisia AVIn asioita. Työryhmän kokouksessa syntyi mm. idea valtakunnallisesta videosta, joka avaisi asiakkaille ja päättäjille sitä, mikä kirjasto on tässä ajassa kirjastolakiin perustuen. Idea vietiin eteenpäin Suomen kirjastoseuralle, joka vei asian toteutukseen vuoden aikana.

OSAAMISEN KEHITTÄMINEN

VUODEN 2022 TAVOITTEET JA PAINOPISTEET

Toimintavuoden 2022 tavoitteena oli Savon yleisten kirjastojen verkostoitumisen ja yhteistyön tukeminen sekä kirjastohenkilökunnan osaamisen monipuolinen kehittäminen. Osaamisen kehittämisen toimenpiteet ja painopisteet vuonna 2022 pohjautuivat kirjastolakiin, alueen kirjastohenkilökunnan toiveisiin ja palautteeseen (mm. antoisat ryhmäkeskustelut kirjastojen kanssa

syksyllä 2021), kirjastojen ja työelämän tulevaisuuden näkymiin, kansalliseen yhteistyöhön sekä Savon AKE-suunnittelutyöryhmän näkemykseen. Lisäksi suunnittelussa ja kehittämisessä huomioitiin Itä-Suomen yhteisen *Lisää suuntaviittoja* -hankkeen tulokset. Toimintaa pyrittiin arvioimaan ja kehittämään jatkuvasti yhdessä alueen kirjastojen kanssa.

AKE-työllä on edistetty opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuuripolitiikan strategian 2025 vaikuttavuustavoitetta osallisuudesta ja tasapuolisesta osallistumisesta kulttuuriin.

Vuoden 2022 osaamisen kehittämisen teemat olivat kirjaston rooli hyvinvoinnin edistäjänä, ohjaamisen, opastamisen ja oppimisen tukemisen taidot, koelmatyö ja digiosaaminen.

Teemojen ympärille suunniteltiin monipuolisia osaamista kehittäviä toimia, kuten webinaareja, etätyöpajoja, koulutuspäiviä, omaehtoisen opiskelun tukemista, etäkahveja ja keskustelutilaisuuksia. Etäkoulutuksissa ja -tilaisuuksissa hyödynnettiin Teams- ja Zoom-ympäristöjä sekä Liboppi-oppimisalustaa. Vuoden aikana järjestettiin muutama lähikoulutus, mutta valtaosa koulutuksista toteutettiin edelleen etätilaisuuksina kirjastojen toiveesta. Verkostoitumisen paikkoja luotiin mm. johtajien kehittämispäivällä Kuopiossa sekä opintomatalla, joka toteutettiin loppuvuodesta Hämeenlinnan kirjastoon.

Osa koulutuksista tallennettiin alueen kirjastojen käyttöön joko 2 viikoksi tai tekstitettynä sopimuksen mukaiseksi ajaksi. Tämä katsottiin tärkeäksi etenkin pienten kirjastojen henkilökunnan kouluttautumisen näkökulmasta, sillä koulutuksiin ei ole läheskään aina mahdollista osallistua reaaliaikaisesti. Tekstityspalvelu hankittiin ulkopuolisena palveluna Kuopion kaupungin kilpailutuksen mukaisesti.

Osaamisen kehittämisen teemat avattuna:

1. Kirjaston rooli hyvinvoinnin edistäjänä

- kirjaston rooli monilukutaidon tukemisessa
- kirjaston rooli osallisuuden tukemisessa (yhteistyössä AVIn kanssa)
- markkinointi siitä näkökulmasta, miten kirjaston julkisuuskuva uudistetaan ja miten kirjaston näkyvyyttä saadaan nostettua kunnassa. Kohde-ryhmäajattelu, inhimillisyys
- tapahtumien järjestäminen

2. Ohjaamisen, opastamisen ja oppimisen tukemisen taidot

- opetus- ja kirjavinkkaustuokioiden suunnittelu ja monipuoliset menetelmät
- vuorovaikutukselliset ja kohtaamisen taidot, ryhmänhallinta
- esiintymisvarmuus, äänenkäyttö
- käytännön esimerkkeinä digiopastus, sisältöjen avaaminen, erityisryhmien huomioiminen

3. Kokoelmatyön osaamisen kehittäminen jatkuu

- e-aineistot
- tulevaisuuden näkymät ja kokoelmatyön rooli

4. Digiosaamisen kehittäminen jatkuu

- digiä tunnissa -koulutukset
- digivartit Itä-Suomen kirjastoille (yhteistyössä Joensuun AKEn kanssa)
- lainattavat laitelootat
- digiluuri

KOULUTUSTILAISUUDET JA ETÄKAHVIT

Vuoden 2022 aikana järjestettiin runsaasti koulutustilaisuuksia ja etäkahveja sovitusta teemoista sekä muista ajankohtaisista ja toivotuista aiheista. Yhteensä järjestettiin 54 tilaisuutta.

Kirjaston roolia hyvinvoinnin edistäjänä (teema 1) tarkasteltiin mm. *Viestintä ja vaikuttamien rytmihäiriön maailmassa* -koulutuksessa, jossa pohdittiin sitä, miten kirjaston yhteiskunnallisesta roolista viestitään vaikuttavasti eri kohderyhmille. Kirjastojen tehtävää yhteiskunnallisen ja kulttuurisen vuoropuhelun edistäjänä tuettiin *Erätauko* -koulutuskoko-

naisuudella, joka koostui lähikoulutuspäivästä, oman keskustelutilaisuuden järjestämisestä omassa kirjastossa sekä etäkokoontumisesta, jossa välitehtävät käytiin läpi. Syksyllä järjestettiin Kuopiossa Savon kirjastonjohtajien koulutuspäivä *Hyvinvointia kirjastosta*. Päivän alussa oli kaksi asiantuntijapuheenvuoroa kirjastotyön hyvinvointimerkityksestä ja kirjaston roolista kunnan hyvinvointikertomuksessa ja hyvinvointia edistävässä työssä. Sen jälkeen kuultiin neljä case-esimerkkiä erilaisista tavoista toteuttaa hyvinvoinnin edistämistyötä kirjastoissa. Myös Savon AKE kokosi päivään aiheesta oman esityksen, jossa kuultiin vielä kymmenkunta esimerkkiä lisää alueen kirjastojen tekemästä hyvinvointityöstä.

Ohjaamisen, opastamisen ja oppimisen tukemisen taitoihin (teema 2) paneuduttiin vuoden aikana useasta eri kulmasta. Alkuvuodesta aloitettiin uusi lanuvinkkikahvien koulutussarja, josta saatiin runsaasti kiittävää palautetta. Lanuvinkkikahveilla oli aina jokin tietty teema, johon liittyen kahveilla kuultiin kirjavinkkejä ja käytiin kirjallisuuteen liittyvää keskustelua. Monet alueen kirjastolaiset innostuivat vinkkaamaan vuoden aikana toisilleen. Samalla opittiin siis sekä kirjallisuuden sisällöistä että erilaisia tapoja vinkata. Mukana oli myös joitakin asiantuntijavieraita. Kirjalistat esitellyistä kirjoista ja vinkkarien muut suositukset jaettiin etäkahvien jälkeen alueen kirjastoille.

”Uusista vinkeistä on apua päiväkotiryhmien kanssa pidettävien satutuntien suunnittelussa. Vinkkaukseen saa aina uutta näkökulmaa, kun kuulee muiden tapoja vinkata.”

”Poimin muutamia kirjoja omiin vinkkauksiini ja huomasin, että meiltä puuttui yksi vinkatuista kirjoista, joka tilattiin saman tien.”

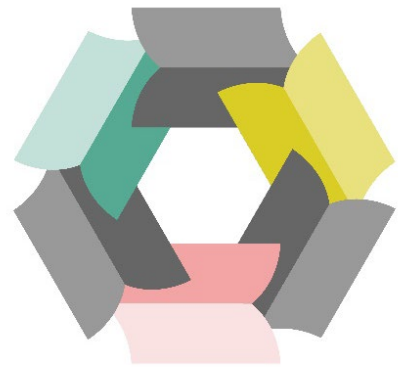
Alkuvuodesta järjestettiin kaksiosainen *Ohjaamisen aakkosia* -koulutus, jossa käytiin läpi koulutustilanteiden suunnittelua, toteutusta ja arviointia. Syksyllä järjestettiin tehokoulutus kirjavinkkauksesta kiinnostuneille (*Koukuta kirjoihin, innosta lukemaan*) sekä *Iloa ja varmuutta esiintymiseen* -koulutustilaisuus.

Kokoelmatyöhön liittyvä osaamisen kehittäminen (teema 3) jatkui vuonna 2022 edelliseltä vuodelta. Sekä keväällä että syksyllä järjestettiin *Katse kokoelmiin* -webinaarit, joissa paneuduttiin kokoelmatyön ajankohtaisiin asioihin puolen päivän ajan. Webinaareissa kuultiin mm. aineistovalinnasta, varastoinnista, tilastojen hyödyntämisestä kokoelmatyössä ja yleisten kirjastojen yhteisen e-kirjastohankkeen kuulumisia. Lisäksi järjestettiin kokoelmatyöhön liittyviä etäkahveja.

Koulutussuunnittelussa tehtiin yhteistyötä Itä-Suomen AVIn, Joensuun AKE:n ja muiden AKE-kirjastojen kanssa. Yhtenä hyvänä esimerkkinä toimivasta yhteistyöstä on syksyllä startannut *Tukipiiri*. Ajatus Tukipiiristä heräsi yhdessä Itä-Suomen AVIn ja AKE Vaaran kanssa, sillä Itä-Suomen alueella on paljon uusia kirjastonjohtajia ja esihenkilöitä. Yhdessä suunniteltiin kokonaisuus, jonka tarkoituksena oli tukea erityisesti Itä-Suomen kirjastojen uusia johtajia ja sellaisia, jotka kaipaavat vertaistukea työhönsä. Tukipiiri käynnistyi lähitapaamisella Varkaudessa, jonka jälkeen työskente-

lyä jatkettiin etänä kuukausittain vaihtuvalla temalla. Vetovastuu jaettiin AVIn, Savon AKE:n ja AKE Vaaran kesken. Mukaan Tukipiiri-kokonaisuuteen lähti 16 alueen johtajaa ja esihenkilöä, joten kokonaisuudelle oli selvästi tarvetta. Osallistujat saivat Liboppiin lisämateriaalia itsenäiseen aiheen opiskeluun, ja etätapaamisten välillä osallistujat tekivät ennakkotehtäviä, joilla orientoiduttiin tulevaan aiheeseen. Teemoina tukipiirissä olivat osaamisen kehittäminen ja hyödyntäminen (Savon AKE), talous ja tiedolla johtaminen (tilastot) (AVI) sekä verkostot (Vaara AKE). Tukipiirissä tärkeää oli osallistujien verkostoituminen ja toisilleen tutuksi tuleminen, jotta kynnys pyytää apua kollegoilta madaltuu.

Osallistujat toivoivat tukipiirille jatkoa vuodelle 2023, jolloin teemoina ovat tilastot ja ihmissuhdetaidot työpaikalla.

TUKIPIIRI

Etäkahvit ovat olleet alueellamme tärkeitä pitkien välimatkojen takia jo muutama vuoden ajan. Osallistumisen kynnys on haluttu pitää matalana: etäkahveille ei vaadita ennakoilmoittautumista ja ne kestävät yleensä noin tunnin. Vuonna 2022 järjestettiin säännöllisesti alueen johtajien etäkahveja sekä lanu-kirjavinkki-kahveja. Ero koulutustilaisuuksien ja etäkahvien välillä hämärtyi entisestään, sillä usein etäkahveilla oli mukana sekä asiantuntijapuheenvuoroja että rentoa keskustelua. Etäkahveja järjestettiin tarvittaessa hyvinkin nopealla aikataululla ajankohtaisista aiheista. Toiveita etäkahvien aiheista saatiin runsaasti alueen kirjastoista. Etäkahveilla oli usein mukana vierailijoita hankkeista, Itä-Suomen AVIsta ja esimerkiksi Suomen kirjastoseurasta, ERTEstä ja VAKEsta. Alueen lanu-neuvoston (valtakunnallinen lasten ja nuorten lukemisen edistämisen asiantuntijaverkosto) edustajien kanssa on sovittu, että he tuovat neuvoston asiat tiedoksi yhteisillä etäkahveilla kahdesti vuodessa tai tarpeen mukaan. Myös AKEn ajankohtaisia asioita käytiin läpi etäkahveilla: esimerkiksi toimintasuunnitelmasta ja pienryhmäkeskusteluista juteltiin etäkahveilla vuoden alussa.

Koulutustilaisuuksiin osallistuneilta pyydettiin aina palautetta. Lomakkeessa kysytään myös sitä, miten osallistuja vie tilaisuuden antia eteenpäin työyhteisössään ja kuinka hän pystyy hyödyntämään oppimaansa. Tällä halutaan ohjata ajatuksia siihen, että koulutusten anti kulkeutuisi eteenpäin. Palautteissa saimme myös paljon uusia koulutustoiveita. Kehitettävää on jatkossa siinä, että vain osa osallistujista vastaa palautekyselyihin, usein alle puolet.

Vuonna 2022 järjestetyt koulutukset ja etäkahvit:

Tapahtuman nimi	Päiväys	Osallistujat	Nauhoitteen katselijat	Yhteensä
Johtajien etäkahvit	21.1.2022	29	0	29
Etäkahvit: Lanu-neuvoston kuulumiset ja Luku-kirjo-hankkeen esittely	28.1.2022	30	0	30
Etäkahvit: Savon AKEn vuosi 2022 ja syksyn pienryhmäkeskustelujen kuulumisia	9.2.2022	33	0	33
Digiä tunnissa: Facebook	16.2.2022	25	16	41
Lanu-kirjavinkki-kahvit 1: alle kouluikäisten lasten kirjat	18.2.2022	39	0	39
Etäkahvit: Kysy kirjastonhoitajalta	25.2.2022	29	0	29
Lanu-kirjavinkki-kahvit 2: alakoululaiset	15.3.2022	25	0	25
Ohjaamisen aakkosia 1 – selviytymispaketti Savon kirjastojen henkilökunnalle	16.3.2022	11	40	51
Johtajien etäkahvit	17.3.2022	25	0	25

Digiä tunnissa: Instagram	24.3.2022	18	36	54
Ohjaamisen aakkosia 2 – selviytymispaketti Savon kirjastojen henkilökunnalle	24.3.2022	12	18	30
Digiä tunnissa: Twitter	20.4.2022	9	17	26
Lanu-kirjavinkkikahvit 3: yläkoululaiset	22.4.2022	25		25
Katse kokoelmiin -webinaari	27.4.2022	25	46	71
Lukutaitostrategiakahvit	3.5.2022	29	18	47
Teams tehokäyttöön!	4.5.2022	21	29	50
Digiä tunnissa: Tiktok	11.5.2022	13	25	38
Johtajien etäkahvit	12.5.2022	24		24
Neuvolayhteistyö-etäkahvit	13.5.2022	23		23
Digivartti: Google Maps haltuun	16.5.2022	15	9	24
Lanu-kirjavinkkikahvit 4: monikieliset kirjat ja moninaiset lukijat	19.5.2022	21		21
Viestintä ja vaikuttaminen rytmihäiriön maa- ilmassa	19.5.2022	17	15	32
Kirjastoautokahvit	20.5.2022	19		19
Digivartti: Pratsam reader	13.6.2022	22	2	24
Johtajien etäkahvit	17.8.2022	23	-	23
Erätauko-koulutus 1.päivä (Kuopio)	24.8.2022	10		10
TET-etäkahvit	31.8.2022	25		25
Lanu-kirjavinkkikahvit 5: kirjavinkit opettajille ja Katri Kirkkopelto	2.9.2022	44		44
Johtajien Tukipiiri (Varkaus), yhteistyö AVI+Jo- ensuun AKE	6.9.2022	15		15
Erasmus-etäkahvit	8.9.2022	21	15	36
Digivartti: Youtube	13.9.2022	16	30	46
Digiä tunnissa: Vahva tunnistautumisen	14.9.2022	10	18	28
Savon kirjastonjohtajien koulutuspäivä: hy- vinvointia kirjastosta (Kuopio)	21.9.2022	35		35
Erätauko-koulutus 2.päivä	22.9.2022	10		10
Johtajien Tukipiiri, Savon AKE:n osuus (Teams)	4.10.2022	13		13
Digiä tunnissa: Tekstittäminen (Youtubessa)	6.10.2022	10	23	33
Lanu-kirjavinkkikahvit 6: Monikieliset kirjat ja vaikeat aiheet	7.10.2022	24	12	36
Koukuta kirjoihin, innosta lukemaan -kirja- vinkkauskoulutus	11.10.2022	16		16
Johtajien etäkahvit	12.10.2022	25		25
Digivartti: Vinkkejä Teamsin käyttöön	18.10.2022	17	29	46
Digiä tunnissa: Canva	3.11.2022	24	27	51
Iloa ja varmuutta esiintymiseen	8.11.2022	32		32
Katse kokoelmiin 2 -webinaari	15.11.2022	34		34
Digivartti: saavutettavat asiakirjat	15.11.2022	10	17	27
Hyvää mieltä kirjastosta -webinaari	21.11.2022	60		60
Satutuntien tekijänoikeudet -etäkahvit	23.11.2022	56		56

Digiä tunnissa: Snapchat	7.12.2022	12	7	19
Johtajien etäkahvit	8.12.2022	35		35
Valeuutiset ja vaihtoehtoiset faktat, osa 1 – Ota ilmiö haltuun!	8.12.2022	9		9
Luettelointikahvit	14.12.2022	14		14
Valeuutiset ja vaihtoehtoiset faktat, osa 2 – Kirjastot luotettavan tiedon välittäjinä?	15.12.2022	10		10
Marika Helovuoto: Sotaa, rauhaa ja mielenrauhaa – mitä lukea maailmassa, joka on tullut hulluksi?	16.12.2022	16		16
Marika Helovuoto: Sotaa, rauhaa ja mielenrauhaa – mitä lukea maailmassa, joka on tullut hulluksi?	19.12.2022	20		20
Kirjastoautokahvit	22.12.2022	22	5	27
		1207	454	1661

Osallistuneet: 1207

Tallenteiden katselukerrat: 454

Kaikki osallistujat yhteensä: 1661

MUU OSAAMISEN KEHITTÄMINEN

Vuoden aikana osallistuttiin **Liboppi-oppimisalustan** AKE-kirjastojen valtakunnallisen toimituskunnan työhön ja yhteiseen kehittämiseen. Verkko-oppimisalustan valtakunnallisia ja alueellisia sisältöjä hyödynnettiin täydennyskoulutuksen järjestämisessä. Savon AKEn omia kursseja oli Libopissa vuoden aikana kaksi, jonka lisäksi tehtiin yhdessä Itä-Suomen laajuista Tukipiiri-kurssia. Libopin sisältöjä markkinoitiin mm. etäkahveilla, verkkosivuilla ja sähköpostitse. Alueen kirjastoille annettiin myös tarvittaessa tukea oppimisalustan käytössä.

Savon kirjastolaisilla on oma Teams-ympäristö, jonka tarkoituksena on toimia matalan kynnyksen keskustelualustana. Se tarjoaa mm. koulutusmateriaalien jakamiseen hyvän alustan. Teams-ympäristön suunnittelu käynnistettiin yhteisillä Savon kirjastolaisten etäkahveilla vuonna 2021, jolloin sinne luotiin myös rakenne ja seuraavat kanavat: Yleinen, Aikuisten sisällöt, Kirjastoautot, Koulutukset ja materiaalit, Lanu-työ, Liboppi, Seniorityö ja Tapahtumat. Tarkoitus on yhdessä muokata ympäristöä alueemme tarpeita vastaavaksi. Vuoden 2022 aikana lisättiin uusi kanava: Kokoelmatyö ja luettelointi.

Vuonna 2021 lanseerattiin Savon kirjastojen **lainattavat laitelootat**. Vuonna 2022 käytössä oli kolme erilaista laitelaatikkoa, joita kirjastot voivat tilata käyttöönsä noin kahden viikon ajaksi. Jokaisen laitelootan mukana on perusteelliset ohjeet laitteiden käyttöön sekä vieraskirja, johon kirjastot voivat jättää palautetta ja kertoa kokemuksistaan. Lisäksi mukana on

digiasioista vastaavan AKE-informaattikon suorat yhteystiedot ongelmatilanteiden varalle. *Kokeile!* -laatikossa on Oculus-virtuaalilasit ja Chromecast, *Pelaa!* -laatikossa on pelikonsoli ja muutama peli ja *Kuvaa!* -laatikko sisältää järjestelmäkameran, 360-kameran sekä jalustan. Lainattavia laitelootia esiteltiin mm. yhteisillä etäkahveilla. Mukana kulkeviin vieraskirjoihin on tullut vinkkejä ja lisäohjeita muille kirjastoille. Kirjastot olivat hyödyntäneet laitteita tapahtumissa, digitaitojen oppimisessa ja esimerkiksi kirjaston markkinoinnissa.

Vuoden 2022 lopussa laitelootia päivitettiin, ja käyttöön saatiin myös neljäs *Opeta!*-loota. Opeta-lootan idea syntyi kirjastojen toiveiden pohjalta. Siihen kerättiin välineitä, jotka helpottavat kirjaston järjestämiä opetustilanteita sekä etänä että lähiopetuksessa. Lootassa on mm. pieni videoprojektori ja esitysohjain.

*"Saatiin tarjota asiakkaille elämyksiä ja hyvää mieltä koko päivän ajan!
Lainataan todellakin toistekin!"*

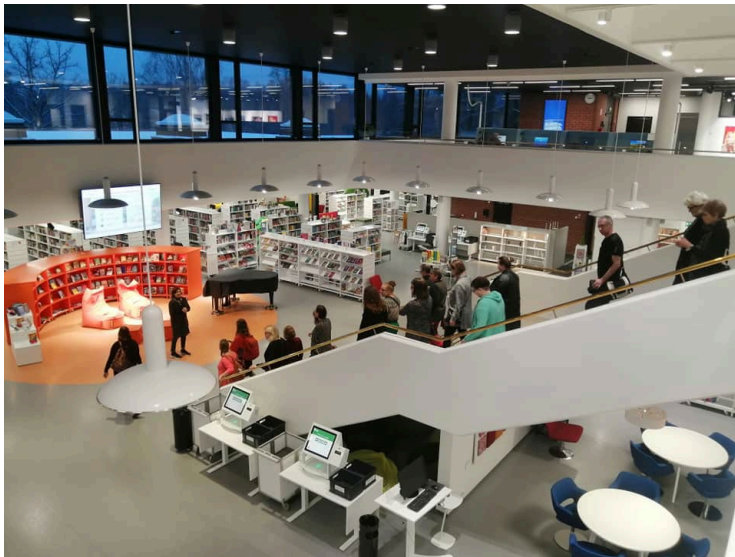
*"Kokeiltiin työporukan kesken VR-laseja. Kokemus oli ajatuksia herättävä.
Piristi päivää kummasti!"*

"Tämä on hieno kokonaisuus. Tarkoituksena on tehdä omasta kirjastosta esitelyvideo ja ottaa markkinointikuvia. Mukana on selkeät ohjeet ja näillä pääsee helposti alkuun. Suosittelen!"

Joensuun, Lahden, Kuopion, Porvoon, Rovaniemen, Tampereen ja Vaasan AKE-kirjastot käynnistivät vuonna 2022 **mentorointiohjelman** erityisesti pienten kirjastojen työntekijöille. Ohjelma kestää vuoden, ja sen keskeisiä teemoja

ovat vaikuttavuus, osallisuus, viestintä, toiminnan skaalaus ja yhteistyö. Mentorointi on erinomainen tapa saada uusia näkökulmia, osaamista, tukea ja verkostoja tukemaan pienen kirjaston arkea. Kansalliseen mentorointiohjelmaan kuuluu kuusi etätapaamista, parien keskinäisiä tapaamisia sekä kick off -tilaisuus, joka järjestettiin toukokuussa 2022. Savon kirjastoista on mukana kolme mentoria ja yksi mentoroitava.

Loppuvuodesta toteutettiin toivottu **opintomatka** Hämeenlinnan kirjastoon. Opintomatalla tutustuttiin Hämeenlinnan pääkirjaston onnistuneeseen peruskorjaukseen ja kirjaston koelmatyöhön, mm. poikkeukselliseen avovarastoon. Iltaohjelmassa oli kirjailijavieras. Vierailusta kirjoitettiin yhdessä paluumatkalla bussissa muistiinpanot, jotka jaettiin myöhemmin kaikille mukana olleille 19 Savon kirjastolaiselle. Opintomatkalta tarttui mukaan monta käytännöllistä ideaa oman kirjaston kehittämiseen.

leille 19 Savon kirjastolaiselle. Opintomatkalta tarttui mukaan monta käytännöllistä ideaa oman kirjaston kehittämiseen.

”Omassa kirjastossani on lähivuosina tulossa peruskorjaus ja Hämeenlinnan kokemuksia oli tämän takia syytä kuunnella herkällä korvalla. Samoin jokapäiväiseen koelmatyöhön tuli uusia näkökulmia esim. varastoinnin ja aineiston esillepanon suhteen.”

Verkostojen tukemisessa tehtiin vuonna 2022 yhteistyötä AKE Vaaran kanssa. Itä-Suomen laajuinen senioriverkosto järjesti yhden verkoston lähitapaamisen Joensuussa. Itä-Suomen laajuiset osajaverkostot hiipuivat koronan myötä, ja niiden tarpeenmukaista aktivointia suunnitellaan jatkossa yhdessä AKE Vaaran kanssa.

HAASTATELUT KIRJASTOJEN KANSSA

Osaamistarpeita ja kirjastojen kuulumisia selvitettiin syksyllä ryhmä- ja yksilöhaastattelujen avulla. Haastattelut valmisteltiin kehittävän arvioinnin näkökulmasta, siirtäen painopistettä menneen läpikäynnistä tulevaisuuteen päin. Vaikka loppuvuodesta tulevan vuoden suunnitelmat olivat jo pitkällä, saatiin haastateluista paljon täsmennyksiä ja lisäyksiä suunnitelmiin, uusia ideoita ja arvokasta tietoa kirjastojen tilanteesta. **Haastattelut järjestettiin etänä yhteensä 11 alueen kirjaston kanssa.** Mukaan pyydettiin kirjastoja, jotka eivät olleet mukana edellisen vuoden haastattelukierroksella. Haastattelut toteutettiin pienissä ryhmissä tai yksilöhaastatteluina.

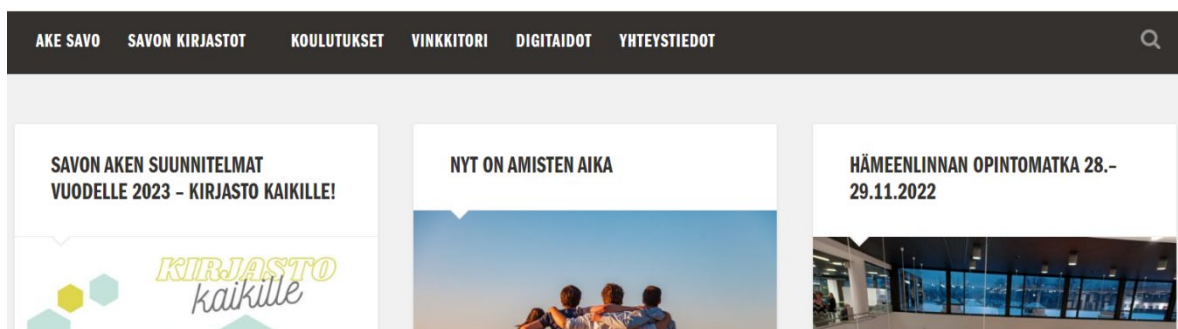
Haastattelutilanteet haluttiin pitää rentoina. Käytössä oli kevyt keskustelurunko, jonka mukaisesti keskustelua käytiin seuraavista teemoista: kirjastojen ajankohdattaiset kuulumiset, tulevan vuoden kehittämisteemojen esittely ja niistä keskustelu, muut keskustelijoita kiinnostavat koulutusaiheet ja toimintaideat sekä viestintään, koulutusmuotoihin ja muuhun toimintaan liittyvä yleinen palaute. Aikaa jäi myös vapaalle keskustelulle. Keskustelurunko liitteenä (liite 2).

Haastatteluissa tärkeimmiksi osaamisen kehittämisen teemoiksi nousivat palvelujen markkinointi (myös kuntaan päin), aikuisten sisältövinkkaus ja monipuolinen lukutaito. Digiasioissa etenkin digiopastuksen rajojen viestimisessä asiakkaille koettiin olevan puutteita, ja aihe lisättiin välittömästi tulevan vuoden koulutussuunnitelmiin. Etäkahvit olivat kaikkien vastaajien mielestä todella toimiva konsepti, mutta lähi- ja etäkoulutuspäivät jakoivat edelleen mielipiteitä. Vastaajista ainoastaan kolme oli suorittanut Liboppi-kursseja, joten ensi vuoden toimintasuunnitelmaan sisällytettiin myös Liboppi-vinkkikahvit ainakin pari kertaa vuodessa. Viestinnässä sähköposti on edelleen ylivoimaisesti tärkein väline.

Haastattelujen lisäksi AKE-informaattikot vierailivat loppusyksystä kolmessa alueen kirjastossa. Heti AKE-toiminnan alussa vierailtiin kaikissa Savon kirjastoissa, ja sen jälkeen kirjastoissa on kierretty tarpeen mukaan esim. lähiohjauksessa ja opettamassa digitaitoja henkilökunnalle. Koronavuosien jälkeen vierailuja haluttiin jälleen jatkaa resurssien mukaan.

VIESTINTÄ

Viestinnän rooli korostuu laajassa ja moninaisessa Savon kirjastojen verkostossa. Alueella on paljon pieniä kirjastoja, ja kaikkien alueen kirjastojen tavoittaminen viestinnässä on tärkeää. Savon AKE:n keskeisimmät viestintäkanavat ovat julkinen kotisivu <http://savonake.fi> sekä sähköposti. Lisäksi Savon AKella on Instagram-tili, julkinen Facebook-profiili sekä suljettu Facebook-ryhmä. Ajankohtaiset asiat ja tulevat koulutukset kerätään säännölliseen uutiskirjeeseen, joka lähetetään sähköpostitse alueen kirjastoille.

Viestintää toteutetaan oman viestintäsuunnitelman mukaisesti. Suunnitelmaan on koottu Savon AKE:n viestinnän periaatteita, arvoja ja käytänteitä. Viestinnällä pyritään informoimaan mahdollisimman laajasti Savon alueella, mutta luomaan samalla rentoa ja avoimuutta edistävää ilmapiiriä. Viestinnän tavoitteena on tuoda Savossa tehtävää AKE-työtä, kehittämistä ja kouluttamista tutuksi sekä tuoda esille alueen kirjastolaisten osaamista ja vahvuuksia. Viestintäkanavia käytetään monipuolisesti ja suunnitelmallisesti. Esim. Savon AKE:n julkinen Facebook-sivu pyrkii erityisesti nostamaan esiin alueen kirjastojen osaamista, ja suljetussa ryhmässä jokainen kirjasto voi itsekin jakaa kuulumisiaan.

ANTOKAUKOLAINAUS

Yhtenä alueellisen kehittämistehtävän toteutustapana esitetään kirjastolain esitöissä kaukolainojen antaminen muille yleisille kirjastoille, ja tästä antokaukolainauksesta syntyvät postituskulut katsotaan katettavaksi valtionavustuksella. Kuopion kaupunginkirjasto lähetti antokaukolainoja vuoden 2022 aikana yhteensä 1107 kappaletta.

KANSALLINEN YHTEISTYÖ

Alueellista kehittämistyötä hoitavat henkilöt ovat olleet aktiivisesti mukana kansallisessa yhteistyössä ja osallistuneet muiden alueellista kehittämistehtävää hoitavien kirjastojen välisiin tapaamisiin (esim. AKE-linjakokoukset) ja viestintään, työryhmiin, Liboppi-toimituskuntaan, kansallisen mentoriohjelman suunnitteluun, hyvien ideoiden jakamiseen ja kansallisella tasolla tehtävään kehittämistoiminnan suunnitteluun. AKE-kirjastojen kirjastotoimenjohtajat ovat tehneet keskenään yhteistyötä. Itä-Suomen laajuista yhteistyötä tehtiin Itä-Suomen AVIn ja AKE Vaaran kanssa mm. Tukipiiri-kokonaisuuden suunnittelussa ja digiosaamisen kehittämisessä.

Savon AKE-tiimi oli mukana Hämeenlinnan kirjastopäivillä (15.-17.6.2022), jossa AKE-kirjastoilla, VAKella ja ERTEllä oli messuosastolla oma piste. Jokainen AKE-kirjasto esitteli osastolla vuorollaan toimintaansa. Savon AKE päivysti messuosastolla yhdessä Turun AKEn kanssa. Kirjastopäivillä myös julkistettiin AKE-toimintaa esittelevä valtakunnallinen video, johon pääsi mukaan myös Kuopion lukukoira Sylvi.

SAVON AKEN VUOSI 2022 LUKUINA

- **Koulutuksiin ja etäkahveille osallistuneet henkilöt 1207**
- **Tallenteiden katselukerrat 454**
- **Opintomatkalle osallistuneet 19**
→ **kaikki yhteensä 1680**
- **Järjestettyjen koulutustilaisuuksien ja etäkahvien määrä 54**
- **Annettujen kaukolainojen määrä 1107**

AKE-RYHMÄKESKUSTELURUNKO

Pienryhmäkeskustelut yht. 11 eri kirjaston kanssa / syksy 2022

Esittelykierron ja keskeiset kuulumiset

- Kuka olet ja mistä kirjastosta?
- Mitä kirjastoosi kuuluu tällä hetkellä? Onko jotain erityisen akuuttia meneillään?

Vuoden 2022 AKE-toiminnan yleistä taustoitusta ja tulevia suunnitelmia
(Korostetaan, että otamme alueelta tulevat toiveet ja palautteet huomioon toiminnan suunnittelussa)

Savon AKE:n ensi vuoden koulutusteemoista osa jo varmistunut:

- osallisuus ja demokratia, vaikuttaminen
- pienten kirjastojen markkinointi
- monilukutaito

Lisäksi:

- palataan myös livekoulutuksiin eri paikkakunnilla
- etäkahvit ja muut matalan kynnyksen kanavat jatkuvat, ovat olleet suosittuja
- erityisesti pieniin kirjastoihin ollaan tulossa vierailulle paikan päälle
- Joensuun ja Itä-Suomen AVIn kanssa tehdään yhteistyötä
- jonkinlainen opintomatka järjestetään vielä loppuvuodesta, ehkä pari-kolmekymmentä henkeä.
- vertaisoppimista käynnistellään myös mahdollisuuksien mukaan [Vertaisoppiminen Savon alueella – Alueellinen kehittämistehtävä Savo \(savonake.fi\)](https://www.savonake.fi)

Sitoutuminen AKE-koulutuksiin ja muuhun toimintaan

Minkä tyyppinen koulutus tai toiminta olisi kohdallasi mahdollista:

- Käydään läpi eri koulutusmuotoja ja niiden hyviä ja huonoja puolia.
- Millaiseen AKE-toimintaan olet osallistunut?
- Millainen aihe kiinnostaisi ja motivoisi osallistumaan esimerkiksi koko päivän koulutukseen?
- Minkä tyyppiset koulutukset tai muu toiminta tukisivat sinua parhaiten päivittäisessä työssäsi?
- Onko sinun helpompi osallistua lähi- vai etätapahtumiin?
- Mitä esteitä sinulla on osallistumiselle?

Tulevan toiminnan ideointi (painopiste tässä!)

- Onko sinulla ideoita tulevaan AKE-toimintaan?
- Koulutustarpeita?
- Oletko osallistunut etäkahveille? Millaisista aiheista toivoisit kahveja järjestettävän.
- (Lyhyt kuvaus Libopista tähän ensin.) Minkä tyyppisiä Liboppi-kursseja toivoisit? Valtakunnalliset sisällöt vai alueelliset koulutusten tukimateriaalit? Siellä kirjastoammatillisia sisältöjä aika paljon, ja jos olet Savon

kirjastojen Teamsissa, saat kurssiavaimet suoraan sieltä. Voit myös pyytää ne meiltä esim. osoitteesta koulutus.kirjasto@kuopio.fi

- Oletko valmis osallistumaan myös livetoiintaan (verkostoitumis- ja koulutuspäivät tai niiden yhdistelmät). Joko kaipaat kasvokkain tapaamisia?

Palaute:

Millaista kehittävää palautetta haluaisit antaa AKE Savon toiminnasta?

- Koulutuksista ja muusta alueellisesta tai valtakunnallisesta tarjonnasta tiedottaminen? Kanavat?

Sähköposti, Teams (Savon kirjastot), AKE Savon virallinen sivu, AKE Savon FB-sivu (julkinen), Savon kirjastolaiset – FB-ryhmä (suljettu)